

«ВЛАСНИЙ ТЕАТР» ТРЕБА СПОЧАТКУ ЗНАЙТИ В СОБІ

(Іван Уривський – Неда Неждана: розмова про театр)

Іван Уривський,

український театральний режисер, нині режисер-постановник Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка, лавреат Премії ім. Леся Курбаса (2019), Заслужений артист України

Неда Неждана: *Пане Іване, яким був ваш перший поштовх до режисури?*

Іван Уривський: Я ще зі школи хотів бути актором або ведучим, і коли вступав до університету, навіть не розумів, хто такий режисер і чим він займається. Мій майстер курсу Ніна Миколаївна Гусакова неочікувано запропонувала спробувати навчатися на режисера, на акторсько-режисерському курсі, й дуже швидко прищепила любов до цієї професії і до театру загалом. Тому режисура у моему житті з'явилась випадково, і я досі не розумію багатьох нюансів цієї професії, треба ще навчатись і навчатись, бо з кожною виставою отримується новий досвід, і відкриваються досі невідомі можливості й думки.

Н.Н.: *Ви змінили жанр комедії Гоголя на майже трагедію. Якою була ваша мотивація?*

І.У.: У кожного великого класичного тексту є своя історія, свій міф, це важливі моменти для мене, які я атмосферно намагаюсь розгадати й використувати у виставах. Коли я почав вивчати історію «Одруження», виявилось, що було ще два варіанти, з яких і виросла п'єса, яку всі добре знають. Про це йдеться у листах Гоголя, і навіть залишились якісь фрагменти, які ми згодом вмонтували у виставу. Сама історія Агафії і спровокувала до такої концепції, вона як вічна наречена, яка чекає на свою любов, а вона так і не приходить. Можна сказати, ми пішли від фіналу п'єси, який перевертає історію і викриває всю трагедію життя головної героїні. «Одруження» вже давно має свої стереотипи сприйняття, інколи за ними втрачається сама історія, і хотілося трішки змінити кут зору, щоб знайти для себе нові грані цього прекрасного тексту.

Сцена з вистави «Одруження» за М.Гоголем. Одеський академічний музично-драматичний театр імені В.Василька. Фотограф Іра Рогова.

Н.Н.: *Що для вас найважливіше у пошуку режисерського рішення вистави?*

І.У.: Режисерське рішення має непростий шлях еволюції, все може початися з вигаданої сцени, або з діалогу із художником, щоразу по-різному, але зустріч з акторами вирішує все, тільки тоді починається рух, все, що вигадано, швидко змінюється, або набуває нових фарб. Звісно, головний поштовх дає література, історія, це першочерговий емоційний вибух. І все ж таки вже саме рішення вистави приходить після її випуску, до цього ми тільки йдемо навпомацки, прилаштовуємося, шукаємо, цим і кайфовий процес репетицій.

Н.Н.: *Які принципи для вас важливі у роботі з акторами, і методами яких режисерів користуєтесь? Чи маєте авторську методіку?*

І.У.: Кожен актор потребує індивідуального підходу, це дуже тонкі речі! Тому методіки немає, є звісно напрацювання, але зі свого досвіду знаю, що у наступній виставі вони можуть бути вже неактуальні. Важливо правильно налаштувати процес, задати правильний вектор. Завжди цікаво спостерігати, як режисер і актори йдуть до однієї мети, але різними шляхами, десь перетинаючись, а десь навпаки. Це створює коливання, які розкачують процес, і в результаті дають об'єм виставі. Але тут немає рецепту – це все завжди по-різному, і у кожного по-своєму.

Н.Н.: *Більшість ваших постановок у державних театрах, чи немає бажання вийти з цієї «зони комфорту» й відкривати авторські смисли у власному театрі?*

І.У.: Починаючи кожну роботу, ти вже виходиш із «зони комфорту». Це завжди невідомість і відчуття, що ти нічого не знаєш. Думаю, всьому свій час. Зараз є багато роботи, планів, і «власний театр» треба спочатку знайти в собі, в середині, відчутти його.

Сцена з вистави «Лімерівна» за П.Мирним. Національний академічний драматичний театр імені І.Франка. Фотограф Валерія Ландар.

Н.Н.: Постановка американської п'єси і україно-американський проект об'єднані у спільний «американський етап» у творчості чи це різні історії? Як вони виникли?

І.У.: Це паралельні історії, і «американський етап» – це більше жарт, іронія. «Трамвай Бажання» Вільямса, американського драматурга, який ми нещодавно випустили в Національному театрі Франка, і незалежний проект «Два голоси» про зустріч Володимира Івасюка і Квітки Цісик, який зараз у розробці, і до якого мене запросив Американський продюсер. Ось і весь етап, але назва красива.

Н.Н.: Ви ставите переважно класику, а яка сучасна драма може вас зацікавити? І чи маєте досвід співпраці з живим драматургом у процесі створення тексту?

І.У.: Якраз п'єсу «Два голоси» написала молода драматургиня Марина Смілянець, і це незвичні відчуття, коли ти можеш із автором розмірковувати про сцени, міняти їх, шукати разом. Ми поки на початку шляху, і висновки можна

буде робити пізніше, але це вже цікавий досвід. Просто я закоханий у класичну літературу, і так вийшло, що я жодного разу не працював із сучасним текстом, але є бажання, є настрій, і треба робити собі виклики, тому я потрохи вже налаштовуюсь.

Н.Н.: *Чи змінила вас (і як, якщо змінила) Революція Гідності й гібридна війна Росії з Україною – чи проявилася/не проявилася у вашій творчості?*

І.У.: Звісно, і змінила, і перевернула, і змусила сприймати світ по-іншому, це все якраз співпало з моїми першими кроками в режисурі, й досі проявляється на підсвідомому рівні. Але якщо казати про вистави, то говорити про це на пряму поки не доводилося, думаю, цього досить навколо, і вже досить щільно ці теми вросли в нашу культуру. Я тільки інколи намагаюся робити натяки у виставах, у їхній атмосфері, сенсах. Це частина нашої історії, якою зараз заповнене все повітря, і думаю, це впливає на кожну людину і її ремесло.

Н.Н.: *У передчутті майбутнього (квантового) театру нову роль починають грати парадокс, суміщення несумісного, еkleктика. У вашій творчості вони - партнери, опозиціонери, маргінали?*

І.У.: Всі ці речі вже давно з'явилися в театрі, просто вони зараз починають проявлятися по-іншому. Взагалі, ми рухаємося по колу й переробляємо все, що зроблено до нас, просто інколи це не усвідомлюємо і претендуємо на те, що створюємо щось нове. Так, парадокс і еkleктика у гарному сенсі цього слова, дуже важливі для театру, через них відкриваються нові сенси, провокується потік думок. Це два гіганти при створенні будь-якої вистави, без них у театрі сумно й нецікаво.

Н.Н.: *Яке питання ви б, можливо, хотіли поставити собі і відповісти?*

І.У.: Я ставлю собі сотні питань щодня, і більшість із них досі без відповіді, це дуже особисті речі – розмова з самим собою. Але все починається з «як справи?» – далі безліч відповідей.